

спит с 22 до 2 часов ночи, а мелатонин, ответственный за работу иммунной системы, вырабатывается, когда человек спит в темноте. Сегодня наши квартиры настолько насыщены оргтехникой с их сигнальными лампочками, а городская ночь настолько светлая, что необходимо специально продумывать условия создания темноты в комнате.

Сон должен быть в числе приоритетов наряду с физическими упражнениями и правильным питанием. Недостаток сна мешает регулярно заниматься спортом — хочется выспаться, а не отправиться на утреннюю пробежку. Недостаток сна приводит к тому, что люди бесконечно что-то жуют в течение дня лишь бы пополнить запасы энергии. Когда люди хорошо высыпаются, они работают эффективнее и продуктивнее, менее подвержены ошибкам, более приятны в общении, счастливы и даже живут дольше.

Следует отметить ещё один существенный момент. Специфика работы пользователя требует привлечения его внимания к экрану. Зачастую потребность к «общению» с экраном вступает в конкуренцию с чувством голода, жажды, потребностью в живом общении, отдыхе, с болевыми и физиологическими сигналами организма.

Таким образом, без изменения образа жизни массовое распространение жидкокристаллических мониторов практически не сказывается на улучшении здоровья пользователей.

ЛИТЕРАТУРА

1. О.О. Навакатікян, В.В. Кальниш, С.М. Стрюков. Охорона праці користувачів комп'ютерних відеодисплейних терміналів. – К.: Редакція журналу «Охорона праці», 1997. – 400 с.

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІЯК УМОВА МІНІМІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ЗАГРОЗ

COMMUNICATIVE PERSON COMPETENCE AS A CONDITION TO MINIMIZE MODERN INFORMATION DANGERS

Н.В. Кулалаєва¹⁾, В.О. Михайлюк²⁾

¹⁾*Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, м. Київ*

²⁾*Національний університет кораблебудування ім. адм. Макарова, м. Миколаїв*

Анотація. Обґрунтовано доцільність та необхідність запровадження заходів мінімізації сучасних інформаційних загроз безпеці комунікації суспільства, шляхом підвищення рівня культури безпеки соціуму та комунікативної компетентності особистості на основі корегування її зовнішньої та внутрішньої психологічних характеристик.

Ключові слова: культура комунікації, інформаційна безпека, особистість, компетентність, загроза, небезпека.

Аннотация. Обоснована целесообразность и необходимость внедрения мероприятий минимизации современных информационных угроз безопасности коммуникации общества, путем повышения уровня культуры безопасности социума и коммуникативной компетентности личности на основе корректировки ее внешней и внутренней психологических характеристик.

Ключевые слова: культура коммуникации, информационная безопасность, личность, компетентность, угроза, опасность.

Abstract. The expediency and the need to implement measures of minimizing modern information dangers of society communication security by means of increasing the level of safety culture of society and communicative competence of a person that is based on adjustment of its external and internal psychological characteristics is explained.

Keywords: communication culture, information security, person, competence, danger, hazard.

Вступ. Усучасному суспільстві рівень соціальної, політичної, економічної та інших видів безпеки значним чином залежить від адекватної інформаційної обізнаності його членів, тобто їхньої комунікативної культури. Інформаційна безпека є станом людини, у якому особистості в процесі комунікативних дій не може бути завдано збитків через негативний вплив на власний інформаційний простір. Відомо, що, комунікація як процес представляє різновид соціальної дії, спрямованої на обмін інформацією між людьми.

Актуальність. У процесі загальної інформатизації суспільства особа опинилася інформаційне відкритою. За наявності бажання та відповідних засобів будь-яка інформація про конкретну особистість може стати доступною широкому загалу та бути використаною у власних цілях іншою особою чи певною групою. Зауважимо, що тільки незначна частина суспільства здатна запобігти небажаному доступу сторонніх до власної інформації. Більшість же осіб такої можливості не мають і залишаються незахищеними[6]. Це свідчить про необхідність запровадження термінових заходів з мінімізації сучасних інформаційних загроз, як безпосередньо особистості, так і суспільству в цілому.

Мета роботи полягає в обґрунтуванні заходів мінімізації сучасних інформаційних загроз, шляхом підвищення рівня культури безпеки комунікації соціуму та комунікативної компетентності особистості на основі корегування її зовнішньої та внутрішньої психологічних характеристик.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями дослідження впливів на людину і суспільство сучасних інформаційних загроз, визначення їхньої генези і обґрунтування заходів щодо мінімізації впливу опікуються науковці та педагоги, як в Україні, так і закордоном. Відомі праці В.І.Вернадського, В.Г. Грачьова, О.А. Гулевича, А.Н. Занковського, М. Кастельса, В.М. Кузнецова, Ч. Кулі, Дж. Міда, Ю. Хабермасата ін. [1-8]. Результати їхнього аналізу підтверджують, що у сучасному суспільстві від стану інформаційної безпеки значним чином залежить рівень соціальної, політичної, економічної й інших видів безпеки держави.

Викладення основного матеріалу. У теорії та практиці інформаційної безпеки виокремлюють два напрями: інформаційно-психологічну безпеку та захист інформації[2]. Інформаційно-психологічна безпека створює умови для забезпечення психічного здоров'я окремої особистості та населення країни в цілому, надійного функціонування державних і суспільних інститутів, а також формування індивідуальної, групової та загальної свідомості, спрямованих на прогресивний розвиток суспільства. Щодо до захисту інформації, то акцент надається стану захищеності інформаційного середовища, в основному технічними засобами (технічні системи, використовувані для збирання, обробки й розподілу інформації), що і є діяльністю щодо запобігання витоку інформації.

Коли йдеться про безпеку особистості в інформаційному просторі, окрім поняття «загроза» часто використовується термін «примус». Як правило, він визначає фізичне насильство над особистістю. Змістовно загроза – це можлива (потенційна) небезпека, а насильство – її фактична реалізація, примусовий вплив, тобто інформаційний, на особистість. Тому, особливу актуальність здобуває проблема інформаційно-психологічної безпеки, що обумовлено багатьма факторами. З одного боку, це складні, часом суперечливі та негативні процеси в політичній, соціально-економічній і духовній сферах, наприклад, які сьогодні відбуваються в Україні.

З іншого боку, це значне зростання ефективності засобів небезпечного інформаційного впливу на психіку людей і суспільну свідомість. Причому, закономірністю суспільного розвитку є переважне й різке збільшення частки інформації, одержуваної з інформаційних джерел, ніж з безпосереднього досвіду й особистого спілкування [3]. Зокрема, це потенційні можливості підслухувати всі переговори, здійснювати контроль над листуванням, створювати й протиправно використовувати комп'ютерні бази конфіденційних даних про персоналії. Все це належить до комунікативної небезпеки, з її здатністю здійснювати прихований

інформаційний вплив на психіку людей. Що до протистояння таким впливам, то його можна реалізувати завдяки розвиненій культурі безпеки комунікації особистості. Остання є її інтегральною якістю, що визначає спрямованість на розвиток потреби індивіда в безпеці на основі сукупності професійних і специфічних знань, постійного вдосконалювання вмінь і навичок безпечної реалізації професійної та суспільної комунікативної діяльності. І, особливо, її комунікативної складової, котру розуміють, як здатність особи встановлювати і підтримувати позитивні контакти з іншими людьми на основі внутрішніх ресурсів, необхідних для побудови ефективної комунікативної дії у ситуаціях міжособистісного спілкування[4]. Для культури безпечної комунікації характерною є нормативність, яка визначає умови взаємодії людей в певному суспільстві, у конкретній ситуації.

Поряд із зовнішньою характеристикою комунікативної діяльності існує її внутрішня, психологічна характеристика [5]. Вона відбивається у репрезентативності цього процесу – соціальної та індивідуально-психологічної. Соціальна репрезентативність комунікативної діяльності означає, що вона може виявлятися тільки за конкретним приводом, у конкретній реальній ситуації. Індивідуально-особистісна – відбивається в індивідуально-особистісних особливостях тих, хто спілкується. Комунікативна дія відрізняється від інших типів соціальних дій тим, що її орієнтовано з урахуванням діючих в суспільстві норм комунікації. Існують два підходи до визначення комунікативної дії:

– технологічний, що розглядає комунікацію як певну сукупність засобів і методів передання інформації, якими володіє суспільство;

– феноменолого-розуміючий, представлений концепціями А.Шюца та Ю.Хабермаса і фокусуючий увагу на взаємному розумінні суб'єктів комунікації як цілі, так і основи всього процесу[8].

Основа соціальної комунікації полягає у компетентності та здатності, ставлячи себе на місце іншого, передбачити його рольову поведінку і відповідним чином орієнтувати свою[7]. Комунікативні навички розбудовуються з уроджених біопсихічних задатків у грі. У комунікації перетинається індивідуальне й соціальне, вона представляє собою осередок інтеракції. Це пояснюється тим, що в ході комунікації виробляються й шліфуються уявлення людей про одне одного та суспільство, у якому вони перебувають. Такі уявлення становлять «соціальну свідомість» індивіда, що пов'язує його із загалом. Символічний інтеракціонізм спирається на праці американських соціологів Джорджа Міда (1863-1931) і Чарлза Кулі (1864-1929).

Комунікативна компетентність особистості містить наступні складові:

- здатність надавати соціально-психологічний прогноз комунікативної ситуації, в якій мають відбутися комунікативні дії;
- можливість програмувати соціально-психологічно комунікативний процес, спираючись на специфіку ситуації;
- навички здійснювати соціально-психологічне управління процесами порозуміння в комунікативній ситуації.

Опанування засад комунікативної культури припускає, крім того, розвиток, як мінімум, трьох груп умінь. I група умінь – комунікаційні або мовні: уміння ясно і чітко викладати думки, переконувати, аргументувати, будувати докази, виносити судження, аналізувати висловлювання. II група – уміння сприйняття (перцептивні): слухати і чути (вірно інтерпретувати інформацію, у тому числі і невербальну (міміку, пози і жести), розуміти підтексти тощо), зрозуміти почуття і настрої іншої людини (здатність до емпатії, дотримання такту, співпереживання), аналізувати (здатність до рефлексії та саморефлексії). III група – уміння взаємодії у процесі спілкування (інтерактивні): вести бесіду, переговори, обговорення, ввічливо висловлювати думки, ставити запитання, повести за собою, сформулювати вимоги, спілкуватися у конфліктних ситуаціях, керувати своєю поведінкою у спілкуванні.

На рівні суспільства комунікація здійснюється в рамках прийнятих законів спілкування, більш-менш формалізованих правил, конвенцій, вдач і звичок, а також у рамках національної мови й традицій. Отже, для запобігання негативного впливу на інформаційні ресурси держави, регіону, об'єкта економіки, людині необхідно створювати відповідні умови. На рівні особи – це формування раціонального, критичного мислення на основі принципів свободи вибору. На суспільному рівні – розбудова якісного інформаційно-аналітичного простору, плюралізм, багатоканальність отримання інформації, незалежні потужні засоби масової інформації, які належать вітчизняним власникам. На державному рівні – це інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності державних органів, інформаційне забезпечення внутрішньої і зовнішньої політики на міждержавному рівні, система захисту інформації з обмеженим доступом, протидія правопорушенням в інформаційній сфері, комп'ютерним злочинам. Доречним буде вислів В. І. Вернадського: "Той народ, який зуміє найповніше, найшвидше, найдосконаліше опанувати новим, що відкривається в людському житті знанням, досконало розвинути й використати його у своєму житті,

одержить ту міць, досягнення якої на загальне благо є основним завданням усякої розумної державної політики"[1].

Висновки. Таким чином, в роботі обґрунтовано перспективні заходи мінімізації сучасних інформаційних загроз, шляхом підвищення рівня культури безпеки комунікації суспільства та комунікативної компетентності особистості на основі корегування її зовнішньої та внутрішньої психологічних характеристик.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вернадский, В.И. Биосфера и ноосфера[Текст] / В. И.Вернадский. Москва, 2004.– 576с.
2. Грачев, В.Г. Информационно-психологическая безопасность личности: Состояние и возможности психологической защиты [Текст] /В. Г. Грачев.М., 1998. –125 с.
3. Гулевич, О.А. Психология коммуникации [Текст] /О. А. Гулевич, – М.: Московский психолого-социальный институт, 2007.– 384 с.
4. Занковский, А.Н. Психология деловых отношений [Текст] :Учебно-методический комплекс / А. Н. Занковский.– М.: Изд. центр ЕОАИ, 2008. – 384 с.
5. Изотов, В. І. Безпека комунікації на морі : навч. посіб. / В. І. Изотов, Н. В. Кулалаєва, В. О. Михайлюк / під ред. В. О. Михайлюка. – Миколаїв : НУК, 2013. – 416 с.
- 6 .Кастельс, М. Информационная эпоха, общество и культура [Текст] /М.Кастельс.– М. 2000. –С. 327-339.
7. Кузнецов, В.Н. Теория компромисса [Текст] /В. Н. Кузнецов.–М.: Изд-во «Книга и бизнес», 2010. – 588 с.
8. Хабермас, Ю. Будущее человеческой природы [Текст]: Пер. с нем. /Ю.Хабермас. –М., 2002. –143с.

СОЦИАЛЬНАЯ УЯЗВИМОСТЬ И УСТОЙЧИВОСТЬ

SOCIAL VULNERABILITY AND RESILIENCE

Ладислав Хофрейтер

Факультет инженерии безопасности Жилинского Университета, Словакия

Аннотация. Способность индивидов или социальных групп выжить в различных условиях существования зависит от его (их) потенциала, ресурсов и средств. Эти способности мы можем выразить посредством категории, которую называем социальной уязвимостью. В статье представляем структуру индикаторов, необходимых для оценки уязвимости социальных объектов.

Ключевые слова: уязвимость, устойчивость, индикаторы.

Annotation. The ability of individuals or social groups survive in different conditions of existence is dependent on its (their) potential, the resources and means. These skills and attributes we can express the category that we call social vulnerability. In the article we present the structure of indicators and factors needed to value the social vulnerability of social objects.

Keywords: vulnerability, resilience, indicators.